

Juridica minevikust, tulevikust ja veebist 200. numbri künnisel

Juridica kolmanda lugejakonverentsi^{*1} kavandamisel pakkus peatoimetaja prof Paul Varul välja mõtte paluda õigusinstituutide ja eri sihtgruppide esindajatel ning ajakirja toetajatel vastata kahele klassikalisele juubeliküsimusele: mida on Juridica seni andnud kasulikku ja mida ootaksite ajakirjalt tulevikus rohkem?

Erinevalt varasematest tagasiside kogumistest juhuvastuste kaudu sai seekord keskendunud sihtküsitlemisele. Seeläbi sündis arvamuste kogum, mille alljärgnevalt teie ette toome. Hinnangute andmise ja järelduste tegemise jätame heameelega lugejatele: *vox populi vox dei*.

Riigikogu õiguskomisjoni esimees Marko Pomerants:

Kindlasti on ajakiri oluline väljund õigusteadlaste jaoks, hoides eestikeelset akadeemilist diskussiooni ja toetades selle arengut, samas võimaldades Eesti õigusteadlaste kirjutiste rahvusvahelist mõistetavust ja kättesaadavust. Muljet avaldav on nende aastate jooksul kaastööd teinud autorite nimekiri. Juridica väljaandeid võib pidada ka omamoodi kogumikuks kommentaaridest, mida eelnõude seletuskirjad, Riigikogu stenogrammid, õigusaktide kommenteeritud väljaanded ja Riigikohtu lahendid sellisel moel ei sisalda.

Õigusloomeprotsessi rikastab ajakiri õigusteadlaste ja teoreetikute seisukohadega tutvumise võimalusega. Ajakirjas ilmunud artiklid kajastavad sageli õigusloomes osalenute arusaamu, mis oma detailsuse poolest erinevad Riigikogu aruteludes ja dokumentides käsitletust, seega on Juridica ka üheks vahendiks õigusnormide aastatetaguse kujunemiseloo kohta informatsiooni saamisel. Juridicas avaldatud analüütilisuurimuslikku laadi artiklid on alati varustatud asjakohaste viidetega, formaat vastab teadustöödele esitavatele nõuetele, mis kokkuvõttes aitab õigusteadusliku hariduse omandajatel koostada ja kaitsta erinevaid referaate, uurimus- ja kursusetöid ning dissertatsioone, aga pakub kindlasti abi ka juba tunnustatud õigusteadlastele teadustööde kirjutamisel.

Paratamatult on teadusliku sisuga akadeemilise ajakirja lugejaskond suhteliselt piiratud. Kas see saaks olla laiem? Nii, et Juridica siirduks massidesse ja annaks niimoodi panuse üldise õigusteadlikkuse parandamisele, maakeeli õiguse mõistmisele. Annaks näiteks välja Juridica Rahva Eri koostöös Eesti Koostöö Koguga ja meie president ise tagaks selle numbri finantseerimise oma autoriteediga. Kui see ettepanek tundub akadeemilisele juriidilisele seltskonnale esialgu radikaalne, siis võiks alustada kehtivat õigust lihtsaks keeles selgitava kaastöö suurendamisest.

Teemade eest, mida ajakiri kajastab, kannab hoolt elu ise. Seega ootaks ajakirjalt jätkuvalt ajakohasust ja kui Rahva Erist asja ei saa, siis ühe numbri piires mingile konkreetsemale teemale keskendumine võiks olla ehk akadeemiliselt vastuvõetavam soovitus. Muidugi jääb veel soovida, et väljaandja Sihtasutus Iuridicum rahapaja leiaks, mis võimaldaks parandada ajakirja elektroonilist kättesaadavust. Kuna rahapaja leidmine pole Eesti oludes igapäevane, siis tuleb panustada reklaami, et lugejaskonda laiendada.

¹ 7. juunil 2002 toimus Tartu Ülikooli aulas esimene Juridica lugejakonverents, mille põhifookuseks kujunes akadeemiline õigusharidus Eestis. Vt ka Universitas Tartuensis, 07.06.2002, lk 1.

Teine lugejakonverents, pühendatuna Juridica 15. aastakäigule ja Tartu Ülikooli 375. aastapäevale, peeti 12. oktoobril 2007 Tartu Ülikooli ajaloo muuseumis. Arvutivõrgus: http://foto.ut.ee/fotogalerii/2007/JURIDICA_15071012/index.html.

Justiitsminister Hanno Pevkur:

Juridica on maailma ainus eestikeelne akadeemiline õigusajakiri. Kuigi 1993. aastal prognoosis Paul Varul, et ruumi on nii tollal juba ilmunud Eesti Juristile kui ka uuele Juridicale, on tõsiasi see, et alates 1995. aastast saame rääkida vaid ühest akadeemilisel tasemel eesti keeles ja Eesti õigusega tegelevast perioodilisest väljaandest maailmas. Seetõttu on Juridica panus Eesti õiguskultuuri kujundajana fenomenaalselt suur. Kahe ajakirja ühinemise puhul kirjutab tollane peatoimetaja Paul Varul, et uus olukord ei muuda Juridica olemust analüüsida ja kommenteerida uusi seadusi ning juuraprobleeme, kuid juurde tuleb suurem tähelepanu juurainfo vahendamisele.

Mööduvale tagasi vaadetes võime tõdeda, et nii on ka läinud. Ajakiri on olnud läbi aastate Eesti õigusteadlaste ja juurapraktikute oma *Forum Romanum*, kus vahetatakse mõtteid, avaldatakse arvamusi ja selgitatakse põhimõtteid. Teemaatilised ajakirjanumbrid on toetanud püüet tekitada vaidlust ja esitada vastandlikke arvamusi. Kui aga nüüd ajaloolise versteposti juures pisut mõelda, kuhu edasi, siis ehk näeme tulevikus tulisemaid, parimas juriidilises kõrgpilootaazhis peetavaid vaidlusi, kus eri koolkonnad võitlevad oma ideede eest vahedate sõnarelvadega. Me kõik teame, et kus on kaks juristi, seal on kolm arvamust. Miks siis mitte seda ära kasutada ja küsida vastandlikel seisukohtadel olevatelt professoritelt, eriarvamuse kirjutanud riigikohtunikult või peavoolust teisiti mõtlevalt seadusandja esindajalt teemaatilisi tellimustöid? Nii nagu enamik valdkondi, vajab ka jurisprudents arenguks konkurentsi, sundimatut mõttevahetust ja argumenteeritud debatti.

Seda kirglikku debatti vajame just Eesti õiguse arengu huvides. Mõõnan, et rahvusvaheline mõõde on tänapäeva teaduses, ka õigusteaduses, äärmiselt oluline ja tihti vältimatu, kuid meil on väga vaja ka Eesti õiguse laialdasemat uurimist ja edasiarendamist meie enda õiguskultuuri nurgakiviks olevas eesti keeles. Tänu sellele areneb ka meie seadusandlus ja kodanike õigusteadlikkus, kujuneb välja uus ja kõrgtasemeline õppejõudude kooslus. Seejuures on loomulik, et Eesti õigusest võib ja tuleb kirjutada ka muudes keeltes, ning selleks on Juridica International igati sobiv koht. Kui vaadata praeguseid võimalusi, on selge, et Eestil ja Eesti juristidel on võrdne võimalus arendada Euroopa Liidu õigust ning kirjutada sellest Eestis välja antavas rahvusvahelises õigusajakirjas. Seeläbi loome võimaluse avaldada meie õppejõudude ja doktorantide kirjutatud keeltes, mille rääkijaid on Euroopas ja maailmas kaugelt üle miljoni.

Mõeldes veel tulevikule, võiks Juridica levikut teiste rahvusvaheliste õigusajakirjade eeskujul laiendada ja mitmekesistada. Kui seni on ajakiri pakkunud huvi võrdlemisi laiale ringile, siis miks mitte kasvatada edaspidi juurde väikeseid võrseid ja teha esialgu kasvõi üksnes veebiväljaandena tudengite õigusajakiri või õigusloomega tegelevatele ametnikele mõeldud ajakiri (nagu Õiguskeel), andmata sealjuures järele akadeemilises tasemes? Need mõtted on vaid jäämäe veepealne osa ja kindlasti on nii toimetusega seotud inimestel kui ka Juridica tavalugejatel-kirjutajatel veel hulk häid mõtteid, kuidas ajakirja edasi arendada. Usun, et juubelinumber sellise kaasamõtlemisskire inimestes ka sütitab ja seejärel jääb vaid soovida toimetusele edu parimate ideede rakendamisel.

Üks on aga selge: Juridica koht Eesti õigusmaastikul on äraütlemata kindel ja nii Eesti kui ka maailma juristid vajavad Juridicat!

Riigikohtu kriminaalkolleegiumi esimees Priit Pikamäe:

Ajakirja Juridica tähtsust ei ole võimalik üle hinnata juba ainuüksi sel põhjusel, et tegemist on eesti ainsa õigusajakirjaga. Sel moel on Juridicast kujunenud omalaadne foorum juristidele, kes saavad ajakirja veergudel avaldada oma mõtteid meie õigusteaduse jaoks aktuaalsetes küsimustes. Kuigi aeg-ajalt on üles kerkinud ka arutlusi teemadel, kas Juridicas avaldatavatel artiklitel ei nõuta mitte liigkõrget teaduslikku taset ning kas Juridica ei ole seeläbi muutunud liialt elitaarseks, tunnen head meelt selle üle, et saavutatud taset on suudetud hoida. On oluline, et eesti juristkond ei mõistaks ainult olulisi probleeme püstitada, vaid nende üle ka põhistatult ja juriidilise argumentatsiooni põhinõuetele vastavalt arutelda. Juridical on selles kindlasti teenäitaja roll.

Kohtunikuna kuulun ise Juridica pidevate lugejate hulka, sest sellest on võimalik ammutada teavet väga erinevate õigusvaldkondade kohta. Kuna allakirjutanu enda peamiseks uurimisvaldkonnaks on olnud karistusõigus, siis on just Juridica mulle andnud võimaluse hoida end piisaval määral kursis muudes õigusvaldkondades toimuvaga. Harvad pole juhtumid, kus Riigikohtus lahendi projekti ettevalmistava materjali hulka kuulub mõni Juridica artikkel asjassepuutuvas küsimuses. Seega on Juridicast teatud mõttes kujunenud kohtupraktika vähemalt kaudne suunaja. Õigusemõistmise poole pealt tunnen iseäranis head meelt selle üle, et ajakirjas hakkas hiljuti ilmuma eraldi kohtupraktikat kajastav rubriik „*Speculum practici*“,

mis mitte ainult ei võimalda olulisemate kohtulahendite tutvustamist laiemale ringile, vaid ärgitab lugemiseid ka nende üle kriitiliselt arutlema. Tunnen, et just seda viimast võiks meie õigustegelikkuses senisest palju rohkem olla. Eriti kõrgema astme kohtulahendite puhul, mida riigi sees edasi kaevata võimalik ei ole, peaks vaba õigusteadus oluliselt enam enda peale võtma nende kriitilise analüüsi. Kohtunik ei või keelduda õigusemõistmisest ja asi tuleb lahendada ka juhul, kui arutluse all olev materia ei luba end just kõige kindlamalt tunda. Konstruktivne kriitika tuleb sel juhul asjale ainult kasuks.

Juridica on seni kogu oma ilmumisaja vältel toimetanud üsna ühesuguses formaadis, koondades ja avaldades oma kaante vahel eri autorite esitatud artikleid. Nimelt kaasautorid annavad igale Juridica numbrile oma näo ja määravad selles avaldatavate teemade ringi. Ilmselt ei ütle ma midagi uut, kui väidan, et kirjeldatud mudelis peitub samal ajal nii Juridica tugevus kui ka nõrkus: ühelt poolt on ajakiri avatud kõigile, kes suudavad oma mõtted juriidiliselt argumenteeritud vormis kirja panna, kuid teiselt poolt poleks kaasautorite panuseta ka ajakirja. Arvan, et Juridica tulevikuvisioniks võiks olla kujunemine eri õigusartikleid koondavast almanahhist täiemahuliseks õigusajakirjaks, milles kandev ja suunav roll on toimetuskolleegiumil. Juridica senise põhimahu moodustavad kaasautorite tööd võiksid selles mudelis anda numbrilise ühe (miks mitte „Dogmaatika“ pealkirja kandva) rubriigi, mida täiendaksid toimetuse poolt jooksvalt koostatavad muud veerud meie riigisisese, Euroopa Kohtu ja Euroopa Inimõiguste Kohtu aktuaalse kohtupraktika kohta ühes selgitavate ja kriitiliste märkustega, muudatuste kohta seadusandluses, Euroopa Liidu õigusloomes jne. Ideaalis võiksid sellele veel lisanduda perioodilised ülevaated meie õiguskorra jaoks enim taustsüsteemina toimivate riikide olulisematest õiguslikest arengusuundadest ja reformidest. Üleilmastumise tõttu ei ole meie juristidel ammu enam võimalik piirduda ainult omaenda õiguskorra tundmisega, vaid pidevalt tuleb ennast kursis hoida ka sellega, mis toimub väljaspool Eestit; vähemasti peaks meie õigusavalikkus olema teadlik Euroopa Liidu mõõtmel toimuvast. Täna seis on selline, et ainult Juridica lugemise põhjal eelloetletud küsimustes end teadjaks pidada ei saa, vältimatult tuleb laual hoida ka võõrkeelset õigusajakirjandust. Mõistagi tuleb viimast Eesti väiksuse ja kriitilise massi vähesuse tõttu paratamatult alati teha ning nii see jääbki, kuid eesmärgiks tuleks seada, et mainitud teemaderingi puudutava miinimumi saab meie juristid kätte oma keelsest õigusajakirjast. Loomulikult on nende ridade autor teadlik ka peamisest takistusest eelkirjeldatud arenguteel, milleks pole miski muu kui rahaliste vahendite nappus. Sellele vaatamata olen seda meelt, et eesmärgi püstitamata nende saavutamiseni ei jõuta. Seetõttu arvan, et ühte täiemahulist õigusajakirja peaksime me välja kanda siiski jõudma.

Riigi peaprokurör Norman Aas:

Juridica tähtsust on raske üle hinnata. Tegemist on siiski ainsa õigusteadusele keskendunud ja 20 aastat järjepidevalt ilmunud teadusajakirjaga Eestis. Juridica areng on seejuures olnud selges seoses Eesti õiguskorra ja -kultuuri arenguga, samuti peegeldavad Juridica artiklid seda, millised diskussioonid olid mingil ajavahemikul eesti juristkonnas kõige akuutsemad. Prokuratuuri seisukohalt on Juridica puhul muidugi tähelepanuväärne see, et prokuratuuriga seotud teemad jõudsid juba esimesse, 1993. aastal ilmunud väljaandes. Väljaande teise artikli „Ikka prokuratuurist mõeldes“ autor oli Eerik Kergandberg. Esimene artikkel käsitles kohtureformi (Rait Maruste „Kohtureformi sünnivalud“). Täna tuleb tõdeda, et vaatamata vahepeal toimunud arengule ja ka paljudele Juridicas ilmunud selleteemalistele artiklitele, on toona tõstatatud küsimused nii kohtusüsteemi kui ka prokuratuuri sõltumatuse ja organisatoorse ülesehituse kohta jätkuvalt elava diskussiooni objektiks. Tuleb vaid tunnustada toonaste toimetajate tarkust panna alus uuele teadusajakirjale nii igavikuliste teemadega. Sisuliselt on Juridica seni olnud üks vähestest võimalustest Eesti juristidele teistega oma teaduslikult läbi töötatud seisukohti jagada ja omavahel dispuuti pidada. Kahtlemata on Juridicas avaldatud artikkel ka teatav kvaliteedimärk igale Eesti juristile. Juridica on olnud selge teenäitaja ühiskonna jaoks oluliste teemade tõstatamisel. Nii jõudsid näiteks võistleva kriminaalmenetluse keerulised küsimused ajakirja lugeja ette mitu aastat enne samasisulise terava poliitilise debati algust eelmisel aastal.

Täna, kus tähtsamate seaduste selgitused on jõudnud kommenteeritud väljaannetesse, on kindlasti muutunud ka lugeja ootused Juridicale. Ühest küljest on see koht, kus on võimalik analüüsida mõnda õiguslikku probleemi sügavamalt kui kommentaaris. Teiseks võimaldab see lisada uusi, alternatiivseid vaateid. Samas on Eesti õiguskultuuri arengu seisukohalt oluline see, et Juridica täidaks ka akadeemilise platvormi rolli kõrgemate kohtute või muude põhiseaduslike institutsioonide lõplike otsuste kriitilises analüüsis. Demokraatlikus õigusriigis ei tohi olla kriitikavabu alasid ning ka formaalselt lõplikke õiguslikke otsuseid peab olema võimalik avalikult analüüsida. Avalikkus ei tähenda siin tingimata tavapärasest, sensatsioonihimulist ajakirjandust. Paljudes riikides toimib avalikkuse tõhus juriidiline kontroll just juriidilise

erialaajakirjanduse veergudel. Selles kontekstis on tore ja õigusriigi toimimise mõttes tunnustamisväärne, et ka Juridica on jõudnud juba mõnda aega tagasi kohtupraktika analüüsi rubriigini. Lisaks on igati tervitav, kui samas või lähedastes Juridica numbrites toimuvad väitlused samal teemal eri seisukohtade esindajate vahel, nagu näiteks 2012. aasta VIII numbris toimunud dispuut Riigikogu liikme immuuniteedi üle. Lisaks ei saa Juridica ümber Euroopas toimuvatest õiguse harmoneerimise protsessidest. Erinevate eurodirektiivide ja määruste ellurakendamisel oleks oluline näha ka kriitilisi võrdlevaid analüüse.

Õiguskantsleri asetäitja-nõunik Nele Parrest:

On ilmselge, et tänases Eestis ei saa olla juristi, kes ei tea, mis on ajakiri Juridica. Ka tundub vastus küsimusele, millist rolli Juridica juristi igapäevatoos mängib, lihtne: kui õigusnorm on mitmeti mõistetav või see puudub hoopis, kaevub jurist kohtupraktikasse, õigusakti eelnõu ette valmistavatesse materjalidesse ning õiguskirjandusse. Esimesena, mis viimati nimetatust meenub, on loomulikult Juridica. Elektrooniline kogu eestikeelseid artikleid, mis on märksõnade, autori jms järgi otsitavad, on mugavaks ja oluliseks abiks, leidmaks õigusprobleemile õiget ja õiglast lahendust. Ainuüksi sellega Juridica väärtus ja vajalikkus kindlasti ei piirdu.

Väga tervitatav on ajakirja praktika avaldada artikleid parimate õigusteaduskonna lõpetajate lõputööde põhjal. Juridica rolli uute noorte juristide esitlemisel ja seeläbi potentsiaalsetele tööandjatele tutvustamisel ei saa pidada vähetähtsaks. Just seeläbi võib õige inimene leida endale õige töö-/ametikohta värskest omandatud teadmiste rakendamiseks praktikas.

Mitmed riigi- ja kohaliku omavalitsuse asutuste juristide analüüsid Eesti õiguskorras ja -praktikas esinevate probleemide kohta on olemuslikult teadusartikli mõõtu. Sageli ei paista aga nende autorid institutsiooni nime tagant välja. Veel enam, mõned tehtud analüüsid ei pruugigi mingil põhjusel ühilduda asutuse väljunditega, mistõttu pärast mahukat tööd tuleb see lihtsalt sahtlisse lükata. Juridica on seetõttu heaks areeniks, kus ametnikest juristid oma nime all saavad üles astuda ja käsitleda nende jaoks olulisi teemasid just selles võtmes, mis on neile südamelähedane. See suurendab motivatsiooni süüvida (õigus)probleemidesse.

Head juristi peaksid iseloomustama neli märksõna: esiteks kahtlemine, mis paneb öeldut alati üle kontrollima, enne kui seda tõese eeldusena võtta; teiseks kriitilisus ning seda nii enda kui ka teiste suhtes; kolmandaks kaalutletus, mis poolt- ja vastuargumentide kaudu sunnib leidma õiget ja õiglast lahendust; ning neljandaks korrektsus nii tähtaegade järgimise kui ka sõnakasutuse suhtes.

Kõik neli kirjeldatud märksõna iseloomustavad ka tänast ajakirja Juridica – nii selle sisu kui ka toimetajaid. See on märk kvaliteedist. Mõistagi on äärmiselt oluline, et see ka tulevikus nii jääks. Mis aga võiks siiski olla veidi teisiti, et heast veel paremaks saada?

Praktikas on kindlasti olemas vajadus perioodiliste kvaliteetsete analüüside või ülevaadete järele rahvusvaheliste kohtute olulisimate lahendite kohta, mis võivad mõjutada Eesti õiguskorda. Ka oleks äärmiselt tervitatav, kui Justiitsministeeriumi väljaantav ajakiri Õiguskeel ja Juridica ühendaksid ühel või teisel viisil omad jõud Eesti õiguskeele edasiarendamisel. Ilmselt tuleb tunnistada tõsiasi, et mitmed juristid ei tea sellise väljaande nagu Õiguskeel olemasolust, kuigi selles käsitletakse väga olulisi ja praktikas aktuaalseid teemasid. Õiguskeeles ilmunud artiklid on arutuvõrgus kättesaadavad, kuid need ei ole sel viisil mugavalt leitavad nagu Juridica puhul. (Õigus)keel on juristi peamine tööriist, mistõttu meie ühine hool selle korrasoleku ja toimimise eest on väga oluline. Samuti võiks Juridica ehk püüda leida autoreid väljastpoolt juristkonda, kes oleksid valmis kriitiliselt analüüsima juriidilise lähenemise (olgu selleks siis kohtuotsus, seadus, eelnõu vms) häid ja halbu külgi. Juura ei ole ju kunagi omaette eesmärk, vaid vahend ühiskonna suhete korrastamisel ning peab seetõttu sobima ka reguleeritavale sisulisele valdkonnale. Kõrvalseisjaks oleva mittejuristi kriitiline pilk võib avada uusi perspektiive.

Lõpetuks ei teeks paha ka Juridica seotus Riigi Teatajaga. Oleks ju mugav, kui mingit seadusesätet lugedes oleks kohe juures ka viide, et kõnealuse normiga seonduvat on analüüsinud see või see autor selles ja selles Juridica artiklis. Tõsi, tehniliselt oleks sellise lahenduse teostus ilmselt keeruline.

Eesti Advokatuuri esimees Sten Luiga:

Juridica on meie kodumaise õigusmõtlemise kvintessents. Järjekordne oluline juubel annab aimu kogutud pärandi toekast kultuurikihist. Tundub lausa kummaline mõelda, et meie laudadelt on selle mõnekümne aastaga läbi käinud 200 numbril jagu suurepäraseid artikleid.

Juridica tähendust Eesti õigusilmale on võimatu üle hinnata. Tegemist on Eesti juriidilise mõtlemise vaimutemplitiga, mille katuse all saavad kokku kõik meie killustunud õigusilma liikmed. Kõigil on Eesti

mastaapide juures piiratud ressursid ja ükski juriidiline kogukond ei suudaks üksi hoida üleval mõttekoda, mis oma kvaliteedi ja viljakusega suudaks kasvõi kaudselt Juridicaga võistelda. Seda suurem on tänutunne Iuridicum'i õpetlaste vastu, kes seda vankrit on katkematu hooga aastakümneid vedanud.

Advokaatidele on Juridica tähendus vahest olulisemgi kui teistele juriidilistele kogukondadele. Oleme killustunud paljudeks büroodeks ja argielu askeldused ei anna võimalust omavahelisteks regulaarseteks õigusteoreetilisteks diskussioonideks.

Tänase Juridica eelkäija, juriidilise ajakirja Õigus üks kandvaid jõude oli Tartu advokaat, Õigusteadlaste Seltsi esimees ja Vannutatud Advokaatide Nõukogu Tartu osakonna viimane juht Karl Grau. Nii nagu toona võtsid ajakirja veergudel sõna advokaadid, on meil väga hea meel näha advokaatide aktiivsust ka tänase Juridica sisuga täitmisel.

Sarnase õiguskultuuriga riikide praktika pidev jälgimine ja selle vahendamine meie õigusruumi on muutunud meile asendamatuks. Tänu paljude autorite põhjalikule ja kvaliteetsele ning toimetuse nõudlikule ja tasakaalustavale tööle on meil arvestatav arvamustepank küsimustes, kus seaduse grammatiline tõlgendamine ei ava seadusandja tahet üheselt mõistetaval viisil.

Juridica on hästi tasakaalus ajakiri, mis pakub lugemist nii lühikese kui ka pika perspektiivi huvilistele. Ülevaadet kontseptsioonidest ja poliitikast, nõuannetest ja näpunäidetest, menetlustest ja materiaalsoigusest – kõik on numbrist numbrisse kokku seatud viisil, mis avardab silmaringi nii praktiliselt, teoreetiliselt kui ka lihtsalt õigushuvilisel.

Juriidilistel teemadel on üsna tänamatu uurimistöid kirjutada: poliitiliste suundade pöördumine võib muuta mitmedki vaatenurgad kasututuks veel enne, kui need avaldamiskõlblikuks saavad. Seda suurem on rõõm, et meie õigusteaduskonna kraadiõppureid selline perspektiiv ei hirmuta ja heal tasemel uurimustel ei paista lõppu tulevat.

Mida ootaksin tulevikult? Kuigi advokaadid ootavad Juridicast eeskätt ikka praktilisi analüüse ja näpunäiteid, võiks meie ainsas õigusajakirjas aeg-ajalt leiduda ka (laiemale juristkonnale jõukohases laadis) ühiskonna- ja õigusfilosoofilisi käsitusi Eesti ja Euroopa Liidu ühiskonnakorralduse aktuaalsetel teemadel. Rohkem ootaks diskussiooni õigusriigi tuleviku ja kodanikkonna perspektiivide üle oma elu seaduste abil mõistuspäraselt korraldada. Kas õigusriik eksisteerib igapäevase jaoks või on seaduste aina paisuv maht ja keerukus teinud sellest ainult valitute mängumaa? Kas võib saabuda aeg, kui vastupidi praegusele põhimõttele hakkab seaduse mittetundmine vabastama vastutusest põhjusel, et ei ole reaalne nõuda kodanikelt seaduse tundmist? Kas saabub aeg, kus tekib vajadus uue üldriikliku amnestia järele, sest riigi elanikkond on tahtmatult elanud aastaid seadusrikkumiste miiniväljal? Kas suudame kunagi õhema riigi kõrvale reformida ka õhema õigusriigi ja anda menetlusseadustikke jälle välja kõvade kaantega ilma kartuseta, et neid järgmine kuu järjekordselt muudetakse?

Õigusteenuste osutamine elab üle murrangulisi aegu – infotehnoloogia pöördumatu areng ja üleilmastumine mõjutavad meid kõiki. Arutelu selle üle, kui palju peaksid need protsessid tooma kaasa õigusprintsiipide ümberhindamist, on alles ees. Siin võiks olla väga kosutav lugeda tõlkeartikleid maailma visionääridelt, sest need protsessid on universaalsed.

Lõpetuseks tahaksin kasutada võimalust õnnitleda Eesti Advokatuuri liikmete nimel kogu Juridica peret ning soovida jaksu ja jõudu järgmise 200 numbril väljaandmisel.

Notarite Koja tegevdirektor Eve Strang:

- Juridica on peamiselt andnud allikmaterjali artikliteks ja üliõpilastöödeks, harvem abi praktiliste probleemide lahendamisel.
- Võimaldanud tutvuda ja saada ülevaadet teiste õigusvaldkondade probleemidest, millega ise igapäevastöös kokku ei puutu.
- Tutvustanud eri autoreid ning seisukohti alates bakalaureuselõpetajatest kuni doktoriteni.
- Algaastatel (kui muu eestikeelne õiguskirjandus peaaegu puudus) olid artiklid suureks abiks uue õiguse omandamisel.
- Kaaluda võiks päevakajalistel õiguslikel teemadel arvamused artikleid, näiteks stiilis „poolt ja vastu“ vmt, mis pakuksid vaheldust teoreetilistele käsitlustele ja ideaalis võiksid olla ka argumentideks õigusaktides muudatuste tegemisel.
- Kindlasti tasub jätkata tärnand suunda avaldada kohtupraktikat analüüsivaid artikleid.
- Võimalusel võiks käsitleda vahetult kohaldatavate Euroopa Liidu määruste põhimõtteid ja rakendusprobleeme ning Euroopa Liidu kohtupraktikat.

Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koja esimees Andres Hermet ja kantsler Sulev Lääne:

Kohtutäiturite ja Pankrotihaldurite Koda ühendab pankrotihaldureid ja kohtutäitureid, kes enamikus on omandanud juriidilise kõrghariduse ning väärtustavad õiguslaseid teadmisi, koos sellega ka valdkonna teadmisi täiendavat ja õigusteaduse arengut toetavat ajakirja.

Arvame, et küsimusele, mida on Juridica seni andnud kasulikku, annab hea vastuse professor John P. Granti seisukoht: „Ükskõik millise õiguseriala jaoks on oluline, et antaks välja oma ajakirja, mis nii koon-daks kui ka kommenteeriks aktuaalseid õiguslaseid probleeme ja arengusuundi.“²

Laiemas plaanis peame oluliseks tunnustada ja suurendada Juridica rolli Eesti õigusteaduse ja õigus-süsteemi arendamise ja jätkusuutlikkuse olulise osana. Seetõttu ootame Juridicalt tulevikus veelgi kiiremat reageerimist aktuaalsetele küsimustele ning Euroopa Liidu ja Eesti õiguse laiemat, samas ka sügavamat ana-lüüsi nii praktikute kui ka akadeemilise kogukonna jaoks. Samuti juristkonna veelgi suuremat kaasamist.

Juridica veebist

Pakume alljärgnevalt valiku andmetest, mida Google Analyticsi abil on võimalik veebiliikluses tuvastada. Vaatlusperioodiks oli viimased viis aastat ning andmestik koos kommentaaridega valmis koostöös Juridica veebimeistri **Paavo Krosmanniga**.³

Juridica artiklid ei ole kirjutatud pelgalt päevakajalistel teemadel – ikka ja jälle pöördub lugeja nende juurde tagasi. Siinkohal toome valiku neist artiklitest, mida oli enim otsitud perioodil jaanuar 2008 kuni detsember 2012.

Suurima päringutehulga kogus Robert Alexy „Põhiõigused Eesti põhiseaduses“⁴, millele järgnesid (kronoloogiliselt) järgmised artiklid:

Number	Autor(id)	Pealkiri
1993/1	Heiki Pisuke	Mis on intellektuaalne omand?
1996/10	Andres Vutt	Netovara säilitamise põhimõte ja selle praktiline rakendamine
2005/3	Kadriann Ikkonen	Avalik huvi kui määratlemata õigusmõiste
2006/3	Kaire Pikamäe	Esialgne õiguskaitse halduskohtumenetluses
2007/5	Tambet Tampuu, Janno Lahe	„Võlaõiguseadus I. Kommenteeritud väljaanne“. Märkusi võlaõiguseaduse 7. peatüki kommentaaride kohta
2008/6	Toomas Saarma	Pankrotimenetluse põhimõtted
2009/4	Eveli Ojamäe	Saladuse hoidmise kohustus ja konkurentsipiirang uues töölepingu seaduses
2011/1	Paul Varul	Tühine tehing
2011/1	Kalle Merusk	Haldusakt kehtivas õiguskorras: teooria ja praktika
2011/1	Eerik Kergandberg	<i>Per aspera ad fair trial</i>

Väga nõutud numbriks vaadeldaval perioodil kujunes n-ö toimetuskolleegiumi väljaanne (Juridica 2011/1)⁵: lausa kolme Tartu Ülikooli professori – Paul Varuli, Kalle Meruski ja Eerik Kergandbergi – kaas-tööd leidsid hiljem tee enim külastatavate artiklite hulka.

² P. Pruks. Iuridicum Database and Upcoming Tenth Anniversary of Juridica International. – Baltic Yearbook of International Law 2005 (5), lk 365.

³ Paavo Krosmann (Holtman Digital OÜ) on ühtlasi veebiväljaannete www.juridicainternational.eu ja www.pohiseadus.ee veebimeister.

⁴ R. Alexy. Põhiõigused Eesti põhiseaduses. – Juridica eriväljaanne 2001, 100 lk. Koostöös Poliitikauuringute Keskusega Praxis ilmunud erinumbris avaldati Kieli Christian Albrechti ülikooli avaliku õiguse ja õigusfilosoofia professori Robert Alexy analüüs põhiõigustest Eesti põhiseaduses.

⁵ Arvutivõrgus: http://www.juridica.ee/juridica_et.php?year=2011&number=1.

Statistika 2012. aasta kohta

Lehevaatamised ehk klõpsud (*pageview*) – 648 000.

Külastused (*visits*) – 130 000.

Külastusi arvatatakse kasutaja aktiivsusperioodi järgi. Aktiivsusperiood lõpeb, kui kasutaja sulgeb veebilehitseja või kui kasutaja viimasest klõpsust Juridica artiklikogus möödub 30 minutit.

Keskmiselt vaadati 5 lehte ühe külastuse kohta.

Unikaalsed külastajad (*unique visitors*) – 61 000.

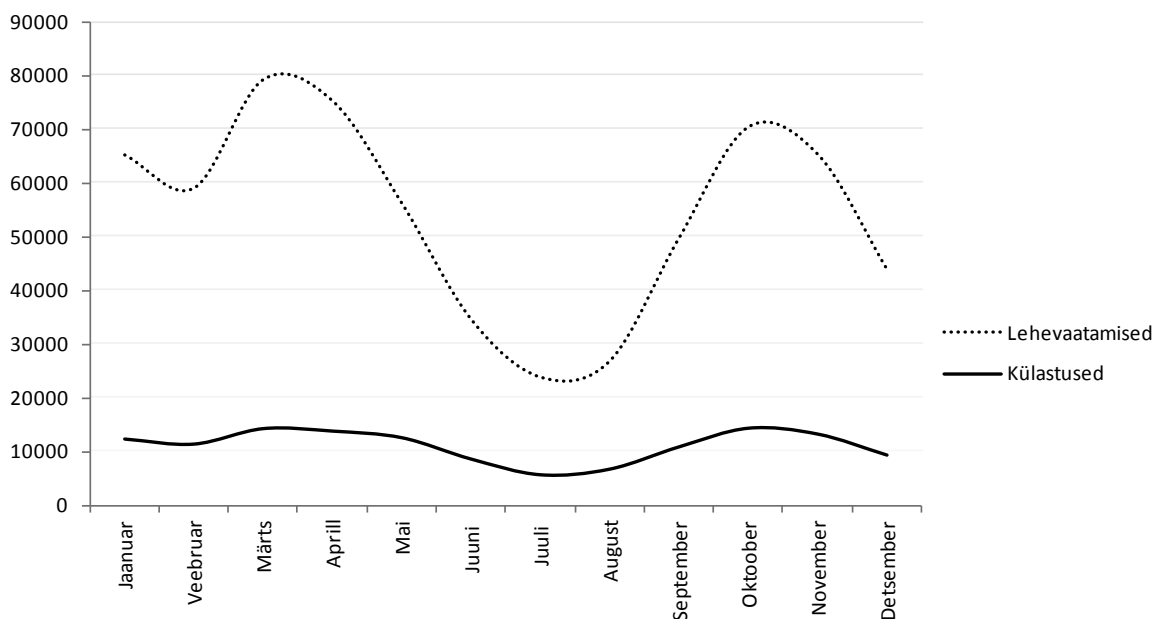
Põrkemäär (*bounce rate*) – 45,4%.

Tegemist on veebistatistikas kasutatava parameetriga, mis näitab nende külastajate suhtarvu, kes lahkuvad lehelt ühtegi klõpsu tegemata. „Põrke“ põhjused on laias laastus kahesugused ja olemuselt vastandlikud:

- otsingu tulemusena satuti lehele, mille sisu ei vastanud ootusele ning lahkuti kohe;
- otsinguga leitud lehelt saadi kogu vajalik informatsioon ning lahkuti kohe.

Arvestades Juridica veebiväljaande spetsiifikat, on enamasti tegemist esimese põhjusega. Erandiks on informatiivsed lehed, nt autorite rubriigi artiklite loetelud või infotekstid „Tartu Ülikooli õigusteaduskonna lõpetajad“ vms. Kuigi põrkemäära põhjused on erinevad ning on raske esile tuua mõistlikku statistilist keskmist, peetakse meedias 50% keskmiseks põrkemääraks, millega võib üldiselt rahule jääda. Toome siinkohal taustaks valiku Eesti ajalehtede põrkemäärade ajavahemikul 6.–12. maini 2013: Maaleht 67,7%; Eesti Ekspress 57,8%; Eesti Päevaleht 49,3%; Äripäev 39,6%. Juridica põrkemääraks kujunes 43,6%.⁶

Graafik 1. Lehevaatamised ja külastused 2012. aastal

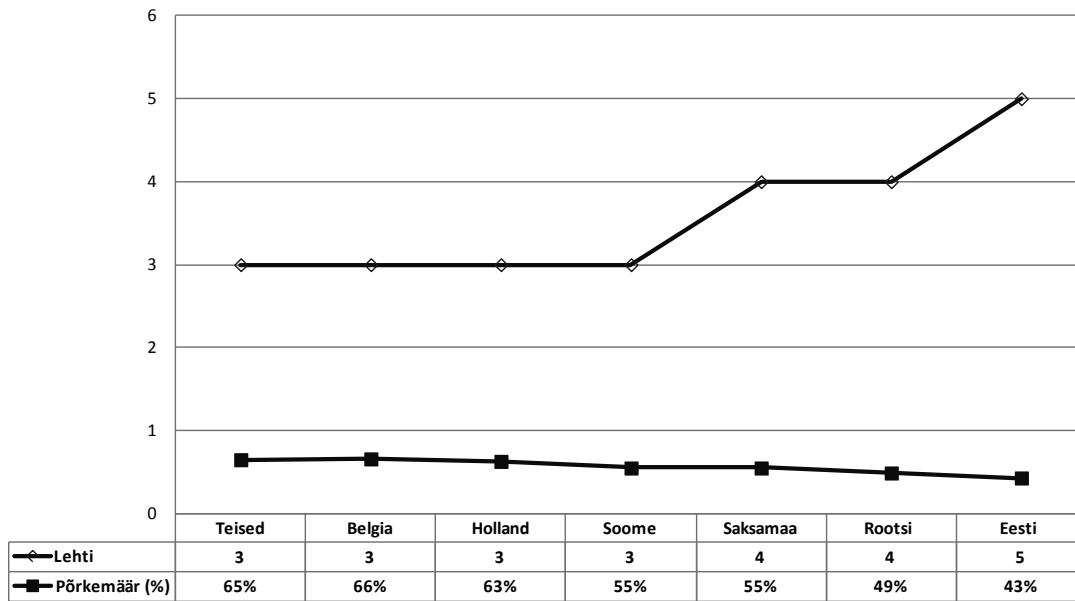

Olgu öeldud, et külastuste graafik püsib aastaid stabiilselt samal kõveral.

Järgnev graafik iseloomustab aga Juridica veebiväljaande põrkemäära ja ühe külastuse kestel vaadatud lehtede arvu suhet: mida väiksem on põrkemäär, seda rohkem lehti külastaja vaatas.

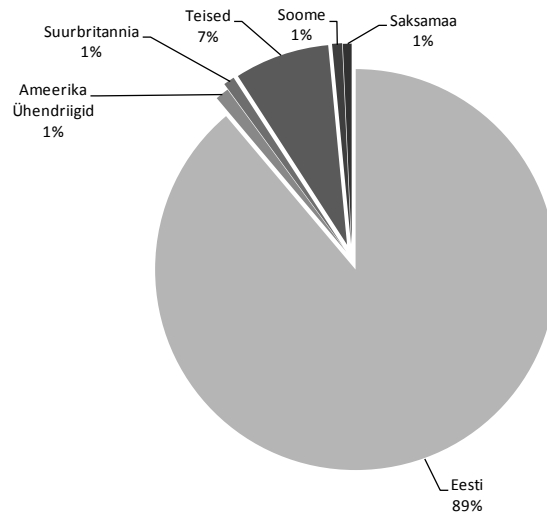
⁶ Huvilistele on Eesti veebilehtede statistika kättesaadav infoportaalist METRIX.Station. Arvutivõrgus: <http://www.metrix.ee> (06.05.2013).

Graafik 2. Lehti ühe külastuse kohta ja pörkemäär

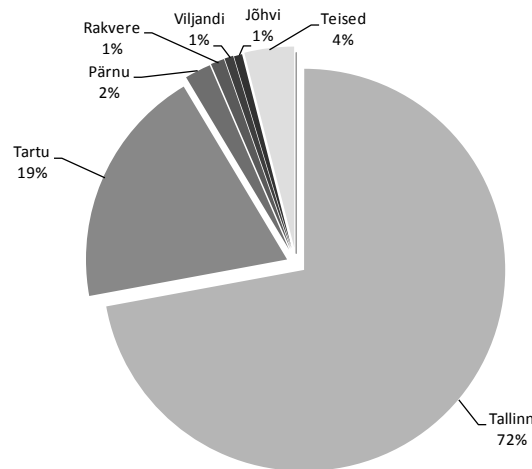
Külastuste jaotus riigiti on üsna loogiline. Olukorras, kus artiklite **sisukokkuvõtted** on 1993. aasta esimesest numbrist alates küll ingliskeelsed ja veebiväljaande loomisest saati vabalt kättesaadavad, on täistekstid endiselt eestikeelsed ja neile juurdepääsuks on vaja vormistada tellimus. Raske oleks siin eeldada võõrkeelse lugeja püsivat huvi. Nii oli vaadeldaval perioodil pörkemäär näiteks külastuste puhul Suurbritanniast 73% ja Ameerika Ühendriikidest lausa 78%.

Graafik 3. Külastuste jaotus riigiti (01.04.2012–01.04.2013)

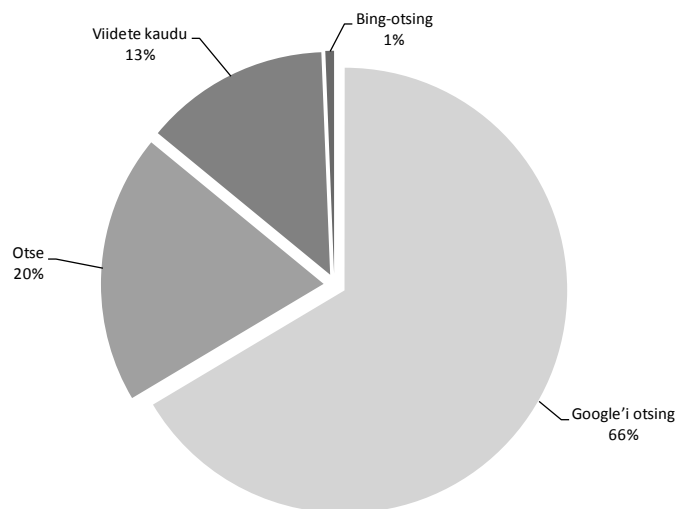
Kommentaari külastuste riigisisesele jaotusele on liigsed: Tallinnal on suurim osakaal, Tartule jääb viiendik, teiste osaks on napp kümnendik.

Graafik 4. Küllastuste jaotus Eesti linnade vahel
(01.04.2012–01.04.2013)

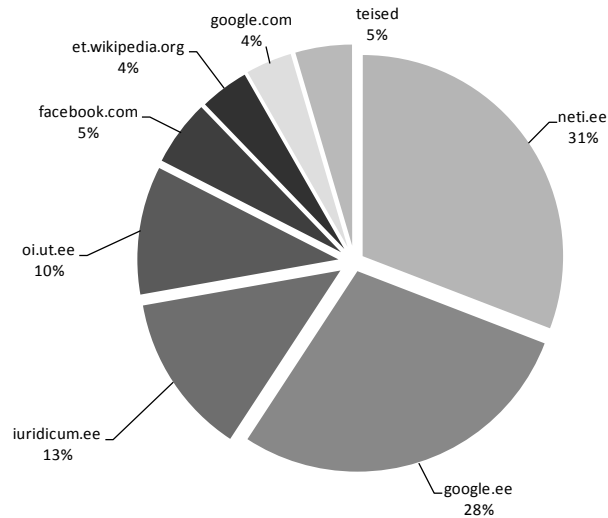
Küllastajad leiavad juurdepääsu Juridica veebiväljaandele vägagi erinevalt. Google'i otsing on enesestmõistetavalt esmane valik – artiklikoguni jõudis sel viisil lausa kaks kolmandikku huvilistest. Otsetee on tuttav viiendikule ja viidete kaudu saabub 13%.

Graafik 5. Küllastuste lähtepunkt küllastuste arvu järgi
(01.04.2012–01.04.2013)

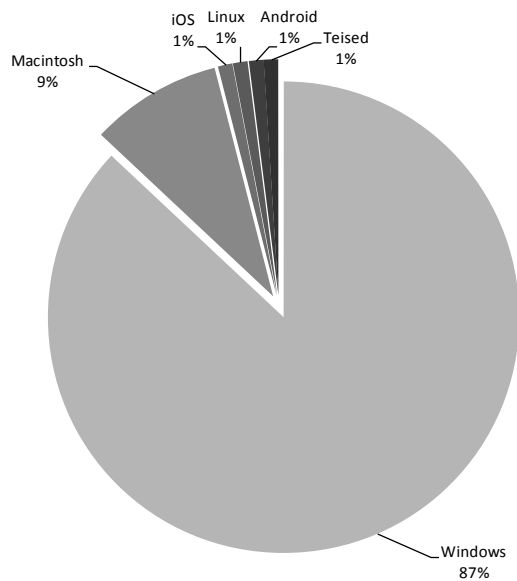
Järgmiselt graafikult näeme, kuidas jaotuvad viitavad allikad. Populaarseim veebivärv on siin enne Google'i ajastut edukaima portaali kuulsust omanud neti.ee. Samas kui google.ee-le lisada google.com kaudu saabujad, siis kuulub esikoht ikkagi tugevaimale brändile Google'ile. Sihtasutuse Iuridicum (iuridicum.ee) koduleht ja Tartu Ülikooli õigusteaduskonna koduleht (oi.ut.ee) on olnud parim valik Juridica artiklikoguni jõudmiseks neljandikule, Facebooki osakaal jääb vaid viie protsendi piirimaile.

Graafik 6. Viitavate allikate jaotus külastuste arvu järgi
(01.04.2012–01.04.2013)

Lõpuks mõned andmed ka operatsioonisüsteemide ja uue kasutajate põlvkonna kohta. Endiselt kuulub vaieldamatu esikoht neile, kelle arvutit jooksub Microsofti Windows.

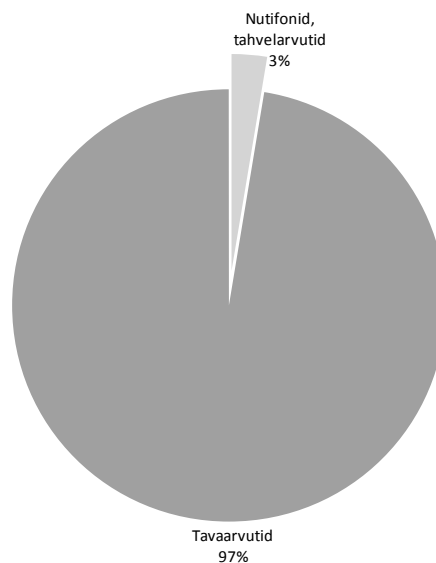
Graafik 7. Opsüsteemide jaotus külastuste arvu järgi
(01.04.2012–01.04.2013)

Puutuvalt võimalusse lugeda õigustekste mobiilsetelt vahenditelt on huvitav märkida, et tänavu jõudis esmakordselt meieni päring EBSCO-lt⁷: kas Juridica ja Juridica International on kättesaadavad ka mobiilsete vahenditega? Sestap toome siinkohal andmed nende külastajate kohta.

⁷ EBSCO Information Services'i esindaja Tina Dillardi pöördumine 02.04.2013.

Graafik 8. Mobiilsete vahenditega (nutifonid ja tahvelarvutid) külastuste ja tavaarvutikülastuste suhtarv (01.04.2012–01.04.2013)

Veebilehel pohiseadus.ee on põhiseaduse kommentaaride avalikustamisele järgnenud viie kuu jooksul (04.12.2012–04.05.2013) kommentaare mobiilsideseadmetega lugenud 6% külastajatest. Uue generatsiooni kasutaja on seega ilmunud, kas ka selleks, et lõplikult jääda, näitab muidugi aeg.

Lõpetuseks

Juridica idee algataja prof John P. Grant on toonud Juridica 200. numbril lugejakonverentsile õnnitlused Šoti Juristide Liidu presidendilt Austin Laffertylt: „Šoti Juristide Liidul on väga hea meel, et 20 aasta eest avanes võimalus Juridica väljaandmisele õlg alla panna. Sellise teadusajakirja asutamine Tartu Ülikooli juures oli oluline samm. Mul on hea meel tõdeda, et Juridical on läinud hästi.“

Hea meel on meilgi. Usutavasti on Juridica lisaks uurimustele ja õiguslikele analüüsidele suutnud pakuda ka avatud foorumit juristkonna aruteludele, millest võiks Eesti tulevikule kasu tõusta.

Arvamused koondas ja veebistatistikat kommenteeris Juridica vastutav väljaandja ja sihtasutuse Iuridicum juhatuse liige Peep Pruks.